

УДК 378.637.016

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Алла Козир

доктор педагогічних наук, професор
факультет мистецтв НПУ імені М.П. Драгоманова
м. Київ, Україна
kozyr7@ukr.net

Анотація. У статті розглянуті особливості розвитку мистецької освіти в Україні з позицій філософії сучасної освіти. Виокремлено вимоги освітніх стандартів підготовки майбутніх учителів, які не лише визначають, що вони повинні знати, уміти, якими навичками володіти, але й вибудовувати конструкцію майстерної праці вчителя, орієнтовану на досягнення акмеологічного рівня з фундаментальними принципами національної самосвідомості, соціокультурної відповідності, гуманізму, проблематизації, особистісно зорієнтованого підходу та діалогізації в навчальному процесі. З позиції сьогодення розкрито важливе значення проблеми науково обґрунтованої стратегії та тактики подальшого розвитку педагогічної освіти як цілісної системи підготовки висококваліфікаційних фахівців. Вирішення цієї проблеми спрямоване на вдосконалення змісту професійної освіти майбутніх учителів, котра пов'язана з суттєвими змінами в якісній підготовці вчителів, яких вимагає сучасність. Можливість удосконалення цієї підготовки може реалізуватись завдяки класифікації, обґрунтуванню та впровадженню цілісної системи формування професійної майстерності майбутніх учителів, зорієнтованих на оптимальне досягнення поставленої мети.

Ключові слова: мистецька освіта; тенденції розвитку; майбутні вчителі музики; удосконалення професійної підготовки; фахова майстерність.

ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Алла Козырь

доктор педагогических наук, профессор
факультет искусств НПУ имени М.П. Драгоманова,
г. Киев, Украина
kozyr7@ukr.net

Аннотация. В статье рассмотрены особенности развития художественного образования в Украине с позиций философии современного образования. Выделены требования образовательных стандартов подготовки будущих учителей, которые не только определяют, что они должны знать, уметь, какими навыками обладать, но и выстраивать конструкцию мастерского труда учителя, ориентированную на достижение акмеологического уровня с фундаментальными принципами национального самосознания, социокультурной соответствия, гуманизма,

проблематизації, личностно орієнтованого підходу і діалогізації в навчальному процесі. С позиції сучасного розвитку освітньої системи відкрито важке значення проблеми науково обґрунтованої стратегії і тактики подальшого розвитку педагогічного освіти як цілісної системи підготовки висококваліфікованих спеціалістів. Розв'язання цієї проблеми спрямовано на удосконалення змісту професійної освіти майбутніх учителів, яке пов'язано з суттєвими змінами в якості підготовки учителів, яких вимагає сучасність. Можливість удосконалення цієї підготовки може реалізуватися завдяки класифікації, обґрунтуванню і впровадженню цілісної системи формування професійного майстерства майбутніх учителів, орієнтованих на оптимальне досягнення поставленої мети.

Ключеві слова: мистецтвенне освітання; тенденції розвитку; майбутні вчителі музики; удосконалення професійної підготовки; професійне майстерство.

MAIN TRENDS OF MODERN ART EDUCATION

Alla Kozyr

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Art Institute of National Pedagogical Dragomanov University

Kyiv, Ukraine

kozyr7@ukr.net

Abstract. The article deals with the features of the development of art education in Ukraine from the standpoint of the philosophy of modern education. Requirements of educational training standards for future teachers are outlined. These requirements determine not only what teachers need to know, to be able to do, what skills have, but also to create a construction of teacher's highly skilled work, focused on achieving acmeologic level with the fundamental principles of national identity, socio-cultural conformity, humanism, problematic, learner-centered approach and dialogization in the learning process. The importance of the problem of science-based strategy and tactics of the further development of teacher education as an integrated system of training highly qualified specialists are disclosed due to the modern issues of the educational process. The solution to this problem is aimed at improving the content of professional education of future teachers, which is associated with significant changes in the quality teachers training, which the present day requires. The possibility of improvement of this training can be realized thanks to the classification, validate and implement an integrated system of the formation of professional skills of future teachers, aimed at optimal achievement of the goal.

Thus, the main trends of today's art education are determined. Considering the professional skills of prospective music teachers can only be provided by methodological analysis of this concept, based on the provisions of the dialectical method, system approach and the theory of knowledge and research of the phenomenon of education as a condition of the formation of the perfect work of teachers, because it will justify the skill as a multifactorial and multifaceted phenomenon of education.

Key words: art education; development trends; prospective teachers of music; improvement of vocational training; professional skills.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Актуальною проблемою сьогодення є систематизація об'єктивних знань про розвиток освітянських процесів, пізнання законів та закономірностей. Але враховуючи певні теоретичні узагальнення та класифікацію педагогічних явищ не можна не надавати особливої уваги практичним знанням, які є вельми важливими для вирішення проблеми формування майстерності вчителів. З цієї позиції на перше місце виходять методичні основи професійної освіти.

Недостатні наукові уявлення про сталі зв'язки між метою, змістом, умовами та результатом педагогічних дій призвели до їхньої підміни інформаційними вказівками, що позбавляє педагогічну науку можливості «здійснювати випереджаючу функцію і визначати доцільні шляхи розв'язання нагальних для освіти суперечностей» [7, с. 11]. З цієї позиції все більшого значення набувають вимоги освітніх стандартів підготовки майбутніх учителів, які не лише визначають, що вони повинні знати, уміти, якими навичками володіти, але й вибудовувати конструкцію майстерної праці вчителя, орієнтовану на досягнення акмеологічного рівня з фундаментальними принципами національної самосвідомості, соціокультурної відповідності, гуманізму, проблематизації, особистісно зорієнтованого підходу та діалогізації в навчальному процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначена проблема спрямована на вдосконалення змісту професійної освіти майбутніх учителів, котра пов'язана з суттєвими змінами в якісній підготовці фахівців, яких вимагає сучасність. Можливість удосконалення цієї підготовки може реалізуватись завдяки класифікації, обґрунтуванню та впровадженню цілісної системи формування професійної майстерності майбутніх учителів, зорієнтованих на оптимальне досягнення поставленої мети. «На стикові ХХ – ХХІ століть започатковується «культуротворча» освіта з уявленнями про гуманістичний тип особистості, яка не лише споживає культурні цінності, але й примножує їх. Центрування «виращування» творчої особистості, її саморозвитку в освіті разом із появою численних моделей інноваційного навчання знаменує кардинальну зміну типу соціокультурного успадкування, яким забезпечується перевага нового над копіюванням старого» [3, с. 140].

Сучасні тенденції розвитку мистецької освіти базуються на концепції філософії освіти (В. Андрущенко, В. Бех, Л. Губерський,

В. Кремінь, В. Лутай, М. Михальченко, І. Пригожин, М. Степко та ін.), теоретико-методологічних працях учених А. Алексюка, І. Зязюна, В. Лугового, Г. Костюка, А. Флієра та ін.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розкриття основних тенденцій розвитку мистецької освіти на засадах методологічного підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження. На початку нового століття особливого значення набуває гуманістичний суспільний поступ, котрий базується на триєдиній конструкції: історико-методологічному фундаменті, на глобальних проблемах сучасності та на багатовекторному проектуванні майбутнього. Процес розвитку нових міжособистісних відносин супроводжується вирішенням комплексних проблем, багатоаспектним вивченням складних об'єктів, збільшенням інформаційного обсягу, узагальненні та систематизації знань. Адже, нове тисячоліття, яке утверджується, «інтенсифікує інтелектуальні пошуки людства, спонукає до переосмислення історії, колишніх досягнень і суперечностей, сьогоденних реалій, при чому не лише для того, щоб остаточно поставити всі крапки над «і», але насамперед із метою формування теоретичного образу того єдиного і невідворотного майбутнього, яке наближається» [6, с. 9].

Доцільно зазначити, що високий рівень педагогічних знань і розвинена система фахових умінь та навичок учителя визначають його професійну майстерність. Проте професійне формування майбутнього вчителя має розглядатись, передусім, у контексті його особистісного акмеологічного становлення, детального вивчення його інтересів та здібностей.

У Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті зазначено, що система освіти має забезпечувати формування особистості та професіонала», який усвідомлює свою причетність до сучасної європейської цивілізації, чітко орієнтується в сучасних реаліях і перспективах соціокультурної динаміки. Процес реформування суспільного життя створив передумови для значних перетворень у науці та культурі, котрі відбуваються на тлі глобальної інтеграції у світовий простір, зростання ролі національної самосвідомості, суттєвого підвищення вимог до професійної підготовки фахівців, модернізації системи освіти. З цього приводу у Всесвітній декларації, прийнятій на Міжнародній конференції з вищої освіти вказується, що якість вищої

освіти – це багатовимірне явище, яке охоплює «усі сторони діяльності вищого навчального закладу: навчальні та академічні програми, навчальну й дослідницьку роботу, професорсько-викладацький склад та студентів, навчально-матеріальну базу і ресурси» [2, с. 171].

Сучасна епоха поставила перед освітою складні, принципово нові важливі завдання. Загострення глобальних проблем людства потребує суттєвих змін усієї стратегії діяльності останнього, а тому і формування того нового типу практичного світогляду, який і визначає цю стратегію. У вирішенні цього завдання, яке стало найважливішим не лише для сучасних мислителів, політиків, а й для всього людства, головну роль безумовно повинна відігравати сучасна освіта.

Динамізм розвитку сучасного суспільства поставив перед освітою цілу низку принципово важливих завдань, від вирішення яких залежить успішний розвиток її культурно-світоглядних аспектів, загалом та оволодіння найновішими досягненнями у професійній діяльності, зокрема. Однією з основних вимог цього процесу є взаємопов'язаність та взаємозумовленість філософії й освіти. Адже саме філософія освіти охоплює собою «важливий аспект взаємодії усіх основних форм знань та інших видів діяльності – від найбільш абстрактних, узагальнюючих, до специфічного вияву усього загального у кожній окремій особистості й кожному окремому виді діяльності. Все це свідчить, що філософія та освіта завжди нерозривно пов'язані між собою, зумовлюють одна одну. Причому деякі по суті майже однакові найважливіші проблеми взаємних стосунків між суспільством і оточуючим його світом стають вирішальними як для філософії, так і для освіти» [8, с. 13]. Фундаментальне значення філософії освіти полягає в тому, що зіставляючи різні концепції освіти, з'ясовуючи основи кожної з них і піддаючи їх критичному аналізу, вона знаходить граничні основи освітньої системи й педагогічної думки, які можуть служити ґрунтом для консенсусу різних позицій. Одночасно філософія освіти обґрунтовує орієнтири для реорганізації системи освіти, пропонує певні ціннісні основи нових проектів освітніх систем і педагогічної думки.

Концепція філософії освіти (В. Андрущенко, В. Бех, Л. Губерський, В. Лутай, М. Михальченко, І. Пригожин та ін.) базується на принципах субстанціональної єдності й діалогової згоди, а також полягає в підпорядкуванні всіх видів педагогічної діяльності та їхньої інтегративної взаємодії. Важливою є методологічна роль філософії освіти, котра полягає

в процесі ефективного реформування цієї галузі. Сучасна філософія освіти пропонує нову методологічну підставу для вирішення педагогічних проблем, акцентуючи увагу, насамперед, на суб'єктних відносинах між викладачем і студентом, котрі полягають у позиції співробітництва, співтворчості, технології партнерства в педагогічній взаємодії, синергії результату від колективної діяльності. Якщо філософія є «загальнометодологічною основою систематизації усіх елементів людського світогляду, то філософія освіти відіграє подібну інтегративну роль щодо усіх функцій, елементів у подальшій діяльності як в теорії педагогіки, так і у будь-яких інших видах педагогічної діяльності» [8, с. 18].

Сучасна концепція професійної освіти виходить із філософського принципу внутрішнього взаємозв'язку та взаємозумовленості процесів і явищ світу. Специфіка перебігу сучасних модернізаційних процесів виводить освіту в центр осмислення реальності й перспектив українського суспільства як основного чинника забезпечення становлення демократичного суспільства, де саме вчителю належить провідна роль у процесі розбудови нової освітньої системи. Пріоритетні напрямки цієї сфери виокремив А. Флієр, який зазначив, що «...визначаючи завдання освіти у напрямку трансляції знань, відтворення культури, її цінностей і традицій нам неминуче доведеться визнати, що освіта передусім відтворює наявний суспільний порядок, готуючи соціалізованих, компетентних і по змозі лояльних учасників колективного життя...» [10, с. 151].

Освіта є одним із найдавніших соціокультурних інститутів, який покликаний потребами людства готувати молоде покоління до життєдіяльності. Визначаючи освіту як процес і результат засвоєння людиною навичок, умінь та теоретичних знань, важливо усвідомити, що освіта покликана формувати духовне обличчя особистості, яке складається під впливом моральних і духовних цінностей, що є надбаннями її культурного кола, а також процесу виховання, самовиховання, впливу й шліфування.

Адже сьогодні важливого значення набуває проблема розробки науково обґрунтованої стратегії та тактики подальшого розвитку педагогічної освіти як цілісної системи підготовки висококваліфікаційних фахівців. У нормативних документах указано, що необхідно вивести вищу освіту України на рівень розвинутих країн світу через докорінне

реформування концептуальних, структурних й організаційних засад навчально-виховного процесу, забезпечивши її випереджувальний характер, що дозволить поглибити ефективність вищої освіти, інтегрувати її в європейський та світовий простір. На сучасному етапі розвитку мистецької освіти підкреслюється важливість такого підходу до розуміння підготовки студента, у результаті якого він розглядається не лише як майбутній професіонал, а як глибоко компетентнісний фахівець, скерований на постійне самостворення. Освіта в цьому сенсі виступає як соціальний захист особистості проти деяких негативних інформаційних впливів, котрі націлені на нівелювання значення багатоаспектного становлення майбутнього фахівця.

Освітні процеси на сучасному етапі демократизації суспільства та входження України в європейський та світовий освітній простір визначаються трансформацією та усвідомленням їхньої глибини й значення. Адже зараз відкриті перспективи для нового світосприйняття, визначенні конкретні завдання розвитку високоосвіченої особистості, котра б усвідомлювала себе як активного дієвого суб'єкта вітчизняного та міжнародного рівнів. З усіх наявних інтерпретацій категорії «освіта» (система, процес, діяльність, результат, цінність, послуга й тощо) найбільш чіткого визначення вимагає «освіта як процес» – для розуміння функцій, самовизначення, критеріїв, способів, результату діяльності викладача тощо.

Основними тенденціями розвитку мистецької освіти на сучасному етапі є: гуманізація; гуманітаризація; національна спрямованість; соціокультурна відповідність; відкритість; перенесення акценту з навчальної діяльності на навчально-пізнавальну, художню; перехід від репродукування до розуміння, осмислення; створення умов для самореалізації; педагогічна взаємодія, співробітництво; спрямованість освітнього процесу на виявлення творчих можливостей; перехід від регламентованих способів організації педагогічного процесу до розвиваючих, активізуючих; безперервність освіти; неподільність навчання й виховання; акмеологічне спрямування розвитку особистості.

В. Луговий, розглядаючи освіту як фундаментальне явище людського буття, яке виступає однією з базових складових цього прогресу зазначає, що разом «з гуманітарним розвитком прогресує й система освіти у напрямках глобального поширення, більш повного охоплення різних верств населення та видів людської діяльності, своєї інтенсифікації, підвищення

результативності й ефективності. Накопичення досвіду освітньої діяльності дає змогу більшою мірою змінювати шлях стихійної еволюції системи освіти методом доцільного управління нею, використовуючи для цього закони, закономірності, тенденції її функціонування, структурування, розвитку» [7, с. 3].

Аналізуючи загальні сфери розвитку сучасної освіти, І. Зязюн виокремлює три основні тенденції характерних змін, а саме: світову тенденцію зміни основної парадигми освіти (криза класичної моделі й системи освіти; розробка нових фундаментальних ідей у філософії й соціології освіти, в гуманітарній науці; створення експериментальних та альтернативних шкіл); світову тенденцію інтеграції і гуманізації освіти (поступ освіти, усіх її типів закладів у напрямку інтеграції у світову культуру – демократизація освіти; створення системи безперервної освіти; гуманітаризація освіти; комп'ютеризація освіти; вільний вибір програм навчання; виникнення на основі самостійності навчальних закладів спільнот викладачів та учнів); тенденцію повернення до традицій вітчизняної освіти й культури, у яких спостерігається потужна «методологія і методика», добре організована гуманітарна освіта на єдності вітчизняної та світової культур [3, с. 40].

Освіта є соціально-культурним, історичним феноменом, який існує й удосконалюється в процесі розвитку суспільного життя людей. Вона виступає могутньою детермінантою соціальних перетворень. Тому ставлення суспільства, держави, громадян до освіти, реформування відносин у ній самій є вагомою передумовою становлення відкритого, демократичного, громадянського суспільства, що стабільно розвивається. Адже, освіта відіграє в суспільстві унікальну роль, формуючи особистість і її світогляд, розвиваючи творчі нахили, закладаючи основи необхідних для життя знань. Як зазначається в «Національній доктрині розвитку освіти України», освіта – стратегічна основа розвитку особистості, суспільства, нації й держави, запорука майбутнього, найбільш масштабна сфера суспільства, його політичної, соціально-економічної, культурної та наукової організації. Вона є засобом відтворення й нарощування інтелектуального, духовного потенціалу народу, виховання патріота і громадянина, дієвим чинником модернізації суспільства, зміцнення авторитету держави на міжнародній арені.

У педагогічній теорії й практиці утвердилося таке визначення суб'єкта освіти, котре зумовлене біосоціальними детермінаціями (індивідуальність) й закріплене матеріалістичним світоглядом, що втілюється в масових освітніх процесах. Подібне визначення не відповідає цілісності навколишнього світу, ігноруючи його духовну складову, що зв'язує суб'єкт із духовним виміром Космосу, у якому розум, воля, віра, надія, любов – все те, що піднімає його над матеріальним (повсякденним), проявляється як «воля, творчість, любов» (М. Бердяєв), що дозволяє «творити добро й красу», мати «дух як стрижень свідомості» (Л. Толстой).

Специфікою сучасного стану педагогічної діяльності є те, що її логіка та структура виходять за межі прагматичного типу мислення з його характерним акцентом на вузькій спеціалізації й гіпертрофованій технологізації діяльності. Цілісне осягнення світу, культури, людини можливо повернути в процесі включення операційно-процесуальних аспектів педагогічної професії в сутнісно-контекстні. Вимоги освітніх стандартів підготовки майбутніх учителів, що значною мірою сформульовані у категоріях «знає», «уміє», «володіє», повинні вибудовувати соціокультурну конструкцію сучасної педагогічної професії, орієнтовану на адекватне відображення в освітній практиці нової картини світу з її фундаментальними принципами гуманістичної спрямованості, соціокультурної відповідності, проєктивності перспектив тощо.

Розглядаючи проблему професійного становлення особистості в контексті обґрунтованих парадигм інтеграції філософського та психолого-педагогічного підходів, необхідно враховувати те, що роль філософії професійної освіти «як освітньої парадигми культурно-історичного мислення і творчої дії суб'єктів освіти, яка з'ясовує загальні принципи розуміння та інтерпретації об'єкта дослідження, прийняті в певному науковому співтоваристві. Засади загальної освіти повинні бути призначеними для окреслення культурно-історичних типів педагогічного мислення й педагогічної дії» [3, с. 115].

Аналітичне вивчення проблеми розвитку особистості, яка відштовхується від вихідного положення про опосередкованість психіки людини, дозволяє говорити про те, що усвідомлення «зовнішньої» предметної діяльності зустрічається зі значними труднощами в поясненні особистісного безпосереднього «внутрішнього» психічного переживання буття. Цей феномен пояснює психологічна теорія інтеріоризації

(А. Валлон, П. Жане, Ж. Піаже), котра доводить виникнення вищих психічних функцій шляхом своєрідного переходу, у результаті якого зовнішні процеси перетворюються в такі, що протікають у розумово-свідомому плані. Сутність протиріч, які виникають у цьому процесі, полягає в глибокому розумінні реального факту перетворення характеристик зовнішньої активності у внутрішній стан.

Значний інтерес викликає теорія інтеріоризації з позиції формування внутрішніх структур психіки людини, завдяки засвоєнню структур зовнішньої соціальної діяльності. Вона пояснює лише трансформацію зовнішньої діяльності у внутрішню (походження психічної активності, протікання внутрішньої мови, опосередкування загальними значеннями вже у «внутрішньому» психологічному плані безпосередньої особистісної свідомості), при цьому не розглядаючи виникнення особистісної безпосередності психічного. А це означає, що будь-яка спроба пояснити факт переживань особистісного буття з допомогою уявлення про інтеріоризацію обертається пошуками безпосереднього і сталого вже в самій «зовнішній» діяльності та в кінцевому рахунку апелює до її найбільш стійких і застиглих значень, категорій і стереотипів, аж до тих, які набули форми забобонів, у якості безпосередньої психічної передумови індивідуального усвідомлення світу. Але тоді втрачається найсуттєвіше в проблемі – з'ясування передумов й умов формування індивіда як унікальної і неповторної, творчої особистості. Тому доцільно погодитись із загальною філософською оцінкою теорії інтеріоризації, що запропонував Г. Батищев, який вважав, що її зміст не підлягає сумніву як факт репродуктивної поведінки. Однак, загалом «теорія інтеріоризації є неправомірною екстраполяцією фактів максимально нетворчої поведінки, фактів відтворення готових, заздалегідь напрацьованих образів – на всі процеси об'єктивного життя взагалі» [1, с. 33].

Можливість іншого підходу, який криється вже за самою подвійністю буття людини, викликала в житті не менш відомі методологічні альтернативи діяльнісного підходу в психології (О. Леонт'єв, С. Рубінштейн та ін.). Вони виходять, насамперед, із факту онтологічної даності «самої особистості», «людини у світі», «особистісного підходу» – із визнання однакової важливості «внутрішніх умов», які також, спираючись на загальний принцип діяльності, зумовлюють через свою специфіку всі зовнішні дії, як основної потреби до

науково відомих психічних процесів у особистісному плані [5, с. 376]. Інакше кажучи, виникає не менш важке завдання, котре полягає в поясненні безпосередності внутрішнього «світу» особистості, не зводячи її до стійких загальних значень категорії діяльності.

Однак уся складність ситуації, що при цьому виникає, полягає саме в тому, що визнання особистісної безпосередності психічного, у якій би науковій формі це не здійснювалось, вступає в конфлікт з потребами самої наукової установки психологічного дослідження особистості. Адже психологія спрямована на об'єктивне пояснення явищ особистості, вона не може виходити за межі особистісності, не може виходити за межі особистісного буття та буття взагалі. Більш того, звернення до об'єктивних процесів – чи соціально-стійкого значення діяльності, або процесів природного характеру – це, мабуть, єдиний вихід із делікатного становища наукового пояснення особистості. Стосовно намагань з'ясувати специфіку «внутрішніх умов», що полягає в прямій чи непрямій натуралізації реального факту безпосередності психічного, у поясненні природної мимовільності й спонтанності психіки людини через неперервність біологічних, фізіологічних та інших несвідомих процесів, подібно до безпосередньої діяльності різних органів (дихальної, серцево-судинної систем тощо).

Це приклади не випадкових (онтологічних) «зсувів» від аналізу особистісного буття до пояснення його засобом апеляції до деяких загальних характеристик діяльності або життєдіяльності демонструють як переваги, так й існуючі межі науково-психологічного вивчення «особистості». Сутність цього процесу полягає у тому, як відзначав Е. Кант, що діяльнісний підхід у науковому аналізі психіки пояснює не особистість «в цілому», а досить визначену сторону її буття, а саме його емпірично фіксовані психологічні й психофізичні якості й властивості, котрі формуються під впливом і за умови активної участі самої особистості [4]. У центрі уваги виявляються якраз ті явища й прояви життєдіяльності людини, виникнення яких можливо об'єктивно контролювати і достатньо цілеспрямовано формувати, задаючи смисловий «вектор» діяльності. Це дуже широкий спектр інтелектуальних, професійних, чуттєвих (перцептивних) здібностей та вмінь, форм соціальної поведінки, фізичних навичок й довільних рухів, – це уся область напрацьованих і суспільно закріплених видів діяльності й життєвої

активності особистості. С. Рубінштейном сформульована ця вихідна наукова установка в психології, а саме тим, «що суб'єкт робить, можливо визначити те, яким він є; а напрямком його діяльності можна визначити й формувати його самого» [9, с. 212].

Очевидно, що парадоксальна складність діяльнісної оцінки особистості якраз і полягає в тому, що в процесі зовнішньої реалізації усвідомлені дії людей набувають об'єктивної характеристики природних процесів, і складаються в безпосередню дійсність практичного життя людини, котра містить акти усвідомлення й рефлексії, але в кінцевому рахунку не залежить від суб'єктивних намірів. Психологічний аналіз особистості, що спирається на принцип діяльності, ілюструє вже відомі об'єктивні критерії правильної оцінки людської активності та встановлені орієнтири її точної спрямованості. Але це означає, що в поле зору психологічного пояснення діяльності потрапляє все, що є в поведінці людини мимовільним та несвідомим, а за його межами опиняється саме безпосередність свідомого буття людини.

Висновки. Вищезазначене дозволяє визначити основні тенденції розвитку сучасної мистецької освіти. З цієї позиції розглядати професійну майстерність майбутніх учителів музики можна лише за умови методологічного аналізу цього поняття, виходячи з положення діалектичного методу, системного підходу та теорії пізнання, а також дослідження феномена освіти як умови формування довершеної праці вчителя, адже це дозволить обґрунтувати майстерність як багатофакторне та багатоаспектне явище педагогічної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батищев Г.С. Деятельность и ценность. Критика «деятельностного» подхода к теории интериоризации / Г.С. Батищев. – М. : Наука, 1994. – С. 8 – 34.
2. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / В. Кремінь, С. Ніколаєнко, М. Степко та ін. ; за ред. В. Кременя. – Тернопіль : Богдан, 2004. – 384 с.
3. Зязюн І.А. Педагогіка і психологія професійної освіти : результати досліджень і перспективи: зб. наук. пр. / І.А. Зязюн. – К. : КПЕК, 2003. – 679 с.
4. Кант І. Критика практичного розуму / І. Кант; пер. з нім. [примітка, післямова І. Бурковського]. – К. : Юніверс, 2004. – 238 с. (Філософська думка).
5. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г.С. Костюк. – К. : Рад. шк., 1989. – 608 с.
6. Культура. Ідеологія. Особистість: методолого-світоглядний аналіз / Л. Губернський, В. Андрущенко, М. Михальченко та ін. – К. : Знання України, 2002. – 577 с.
7. Луговий В.І. Управління освітою / Володимир Іларіонович Луговий. – К. : Вид-во УАДУ, 1997. – 302 с.

8. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти: навч. посіб. / В.С. Лутай. – К. : Центр «Магістр» ТСВУ, 1996. – 256 с.

9. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / Сергей Леонидович Рубинштейн. – СПб. : Питер Ком, 2002. – 720 с. – (Мастера психологии).

10. Флиер А.Я. Культурная компетентность личности: между проблемами образования и национальной политики / А.Я. Флиер // Общественные науки и современность. – М., 2000. – № 2. – С. 151 – 165.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Batischev, G.S. (1994). *Deyatelnost i tsennost. Kritika «deyatelnostnogo» podkhoda k teorii interiorizatsii [Activities and value. Criticism of the "activity" approach to internalization theory]*. Moscow: Nauka [in Russian].

2. Kremin, V., Nikolaienko S., Stepko M. & et al. (2004). *Vyshcha osvita Ukrainy i Bolonskyi protses [Higher Education of Ukraine and the Bologna Process]*. V. Kremin (Ed.). Ternopil: Bohdan [in Ukrainian].

3. Ziazun, I.A. (2003). *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity: rezultaty doslidzhen i perspektyvy: zb. nauk. pr. [Pedagogy and Psychology of Professional Education, Research Results and Prospects: Coll. Science. Works]*. Kyiv: KPEK [in Ukrainian].

4. Kant, I. (2004). *Krytyka praktycheskoho rozumu [Critique of Practical mind]*. Kyiv: Iunivers [in Ukrainian].

5. Kostyuk, H.S. (1989). *Navchalno-vykhovnyi protses i psykhychnyi rozvytok osobystosti [The Educational Process and the Psychic Development of Personality]*. Kyiv: Rad. Shkola [in Ukrainian].

6. Hubernskyi, L., Andrushchenko V., Mykhalchenko M. & et al. (2002). *Kultura. Ideolohiia. Osobystist: metodoloho-svitohliadnyi analiz [Culture. Ideology. Personality: methodological and ideological analysis]*. Kyiv: Znannia Ukrainy [in Ukrainian].

7. Luhovyi, V.I. (1997). *Upravlinnia osvitoiu [Education Management]*. Kyiv: Vyd-vo UADU [in Ukrainian].

8. Lutai, V.S. (1996). *Filosofia suchasnoi osvity [The Philosophy of Modern Education]*. Kyiv: Tsentr «Mahistr» TSVU [in Ukrainian].

9. Rubinshtein, S.L. (2002). *Osnovy obshchei psikhologii [Fundamentals of General Psychology]*. SPb: Piter Kom [in Russian].

10. Flier, A.Ya. (2000). *Kulturnaya kompetentnost lichnosti: mezhdru problemami obrazovaniya i natsionalnoi politiki [Cultural Competence of Personality: between the problems of education and national policies]*. *Obshchestvennye nauki i sovremennost – Social Sciences and Modernity*, 2, 151 – 165 [in Russian].